

Inhoudsopgave	bladzijde
1. Inleiding.....	2
2. Voorwoord.....	3
3. Achtergrond.....	4
4. Pedagogische uitgangspunten.....	5
4.1 Missie	
4.1 Visie	
4.3 Visie op kinderen	
4.4 Visie op opvoeden	
4.5 Pedagogische doelstellingen en - middelen	
5. Doelstellingen.....	9
5.1 Het bieden van een gevoel van veiligheid	
5.2 Het bieden van uitdaging en ontwikkelingsmogelijkheden	
5.3 Het bevorderen van persoonlijke competentie	
5.4 Het bevorderen van sociale competentie	
5.5 Eigen maken van normen en waarden, de 'cultuur'	
6. De rol van de pedagogisch medewerkers.....	21
7. Contacten met de ouders.....	22
8. Oudercommissie	23
9. Samenhang met ander beleid.....	24
10. Slotwoord.....	25
<i>Bijlage 1:</i>	
Kindvolgsysteem "Focus op kinderen".....	27
<i>Bijlage A: (ter inzage op alle locaties regio Eersel)</i>	
<i>regio Eersel (BKR/ open deuren beleid, locatiegebonden activiteiten)</i>	
<i>Bijlage B; (ter inzage op alle locaties regio Bergeijk)</i>	
<i>regio Bergeijk(BKR/ open deuren beleid, locatiegebonden activiteiten)</i>	
<i>Bijlage C; (ter inzage op alle locaties regio Bladel)</i>	
<i>Regio Bladel (BKR/ open deuren beleid, locatiegebonden activiteiten)</i>	

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 1 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

1. Inleiding

Voor u ligt het vernieuwde pedagogisch beleid van kinderopvang Nummereen*. De voorgaande versie is verouderd. Vanuit maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe wetenschappelijke inzichten over opvoeden en kinderopvang is de behoefte en noodzaak ontstaan tot het herschrijven van het pedagogisch beleid waarbij tevens gekozen is om een tweedeling te maken.

Een pedagogisch beleid gericht op 0-4 jarigen wat uitgevoerd wordt onder de productnaam Duimelot en een pedagogisch beleid Buitenschoolse opvang (BSO) gericht op 4-12 jarigen onder de productnaam Clup Hasta la Pasta.

Uiteraard zijn de onderliggend pedagogische kernwaarden uitgangspunt in beide beleidsstukken.

Leeswijzer

Het pedagogisch beleidsplan start met een voorwoord waarbij vanuit een praktijksituatie kindgerichte doelen naar voren komen.

We beschrijven onze missie, visie, doelen en de pedagogische uitgangspunten vertaald in hoe wij als professional kijken naar kinderen. Hierin verweven zijn informatie en voorbeelden genoemd.

Bij de pedagogische kwaliteit van kinderopvang draait het om het primaire proces.

Verantwoorde opvang die bijdraagt aan een goede en gezonde ontwikkeling van het kind in een veilige en gezonde omgeving.

De vertaalslag van pedagogisch beleid naar de praktijk: hoe gaan wij als professional om met de opvoedingsdoelen; emotionele veiligheid, het bieden van uitdaging en ontwikkelingsmogelijkheden, persoonlijke en sociale competentie en het eigen maken van waarden, normen en cultuur. Aansluitend aan de onderwerpen treft u informatie en voorbeelden aan.

In de bijlage vindt u het Kindvolgsysteem "Focus op kinderen" van Nummereen, waarin het welbevinden en ontwikkeling van kinderen wordt gevolgd.

*Per 1 juni 2007 is Nummereen de nieuwe overkoepelende naam van de Duimelot, Clup Hasta la Pasta en Clup LoS. Nummereen omdat het kind bij ons op de eerste plaats komt. En voor hem of haar alleen het beste goed genoeg is. De nieuwe naam is in de herziene versie van het pedagogisch beleid opgenomen.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 2 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

2. Voorwoord

Op kinderdagverblijf 'Duimelot' zit pedagogische medewerkster Saskia* voorovergebogen aan tafel, intensief betrokken bij het spel van Daan* en Bert* die met lego spelen. De jongens, zo'n 3,5 jaar oud, hebben een huisje gebouwd en zijn met de inrichting bezig. Als ze het over de keuken hebben, vraagt Saskia of ze zelf ook wel eens iets in de keuken klaar maken of daarbij mogen helpen. Daan denkt diep na en zegt dat hij thuis wel eens pannenkoeken mag helpen bakken. Saskia vraagt of hij weet wat er allemaal voor nodig is om pannenkoeken te maken en Daan, geholpen door Bert, begint aan een opsomming: meel, eieren, melk, spek, banaan, stroop, etc. Saskia vraagt wat ze zelf de lekkerste pannenkoek vinden en Bert en Daan beginnen elkaar om het hardst af te troeven: die met banaan, nee, die met aardbeienjam, die met spek en stroop, een dikke met alleen suiker en zo gaan ze nog even door. Bert vraagt Saskia of ze zelf ook wel eens pannenkoeken maakt en welke zij het lekkerst vindt. Tenslotte vraagt Saskia de jongens samen een paar pannenkoeken te maken voor het eten straks. Zelf wil ze er in ieder geval eentje met spek en stroop. Niet echt hoor, doe maar alsof, laat maar zien wat je allemaal zou moeten doen. De drie zijn heerlijk ontspannen met elkaar bezig, ze kijken elkaar aan, er wordt gelachen, er wordt gespeeld en er wordt geleerd, spelenderwijs.

Saskia heeft het naar haar zin. Ze werkt al ruim vijf jaar bij Nummereen en kent Daan en Bert vanaf het moment dat ze voor het eerst op Duimelot kwamen, ruim drie jaar geleden. Saskia beschikt, net als de andere beroepskrachten binnen Nummereen, over een passende beroepskwalificatie zoals in de CAO kinderopvang is opgenomen. De kinderen maken bij voorkeur ten minste drie dagdelen per week gebruik van kinderopvang bij Nummereen.

In het verhaal heeft Saskia *positieve gevoelens* voor de kinderen die ze ook duidelijk laat zien. Ze is betrokken en geeft de kinderen een gevoel van *veiligheid en geborgenheid*. Ze laat de kinderen uitpraten en geeft ze de tijd om na te denken en zaken onder woorden te brengen. Ze heeft geduld met de kinderen en respecteert hun *autonomie*, hun drang naar zelfstandigheid en wens om serieus genomen te worden. Ze lacht met en naar de kinderen en prikkelt hen door het stellen van niet te moeilijke vragen om verder te kijken en te denken dan hun neus(je) op dat moment lang is. Kortom, ze stimuleert de *cognitieve ontwikkeling*. Ze maakt gebruik van het feit dat ze samen met lego spelen en geeft daar een vervolg aan door hen te vragen samen pannenkoeken te gaan maken. Ze stimuleert daarmee de ontwikkeling van hun *sociale vaardigheden*.

Bovenstaand voorbeeld illustreert dat voor de pedagogische medewerker van Nummereen kindgerichte doelen centraal staan. Aspecten als het bieden van een veilige en warme omgeving, het bevorderen van de persoonlijke en sociale competentie, normen en waarden, het aanbieden van stimulerende ervaringen en de pedagogische medewerker-kind relatie zijn centrale uitgangspunten voor het pedagogisch handelen op Nummereen.

We zijn ons bewust van het feit dat onze kinderen deel uitmaken van een groep, al dan niet bestaande uit leeftijdgenoten. De kinderen kijken naar elkaar, lachen samen of naar

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 3 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

elkaar, spelen samen, maken ruzie en troosten elkaar, etc. Vandaar dat het groepsaspect als belangrijke inspiratiebron is genomen bij het samenstellen van ons pedagogisch beleid.

*Saskia, Daan, Bert zijn fictief gekozen namen.

3. Achtergrond

Pedagogisch beleid als kern

Ons werkveld kinderopvang heeft sinds het begin van de jaren negentig te maken gehad met een explosieve groei. Dankzij diverse stimuleringsmaatregelen is het aantal opvangplaatsen sinds 1990 vervijfvoudigd. Niet alleen deze groei, maar ook de kwaliteit van het werk heeft de afgelopen jaren onze aandacht gevraagd. Daarnaast is veel tijd en energie uitgegaan naar de HKZ certificering.

Met het herschrijven van ons pedagogisch beleid gaan we terug naar de kern van ons werk. Alle activiteiten die Nummereen uitvoert moeten uiteindelijk leiden tot een goed aanbod aan kinderen en ouders, een aanbod onderbouwd vanuit goede pedagogische kwaliteit. De vraag die direct in iedereen opkomt is: wat is goede pedagogische kwaliteit?

In de wet wordt aangegeven wat de overheid verstaat onder kwaliteit in de kinderopvang: 'Verantwoorde kinderopvang is kinderopvang die bijdraagt aan een goede en gezonde ontwikkeling van het kind in een veilige omgeving'. Voor de pedagogische onderbouwing van de Wet kinderopvang is gekozen voor de opvoedingsdoelen van professor H.M. Riksen - Walraven*.

Zij omschrijft die opvoedingsdoelen als volgt:

'Als de vier basisdoelen van de opvoeding van kinderen in gezin en kinderopvang beschouw ik het aanbieden van:

- A. een gevoel van emotionele veiligheid;
- B. gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competentie;
- C. gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competentie;
- D. de kans om zich waarden en normen, de 'cultuur' van een samenleving, eigen te maken; socialisatie;

Deze opvoedingsdoelen gelden voor alle kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 4 jaar in de begeleiding van pedagogische medewerker -kind.

Inspectienormen voor basiskwaliteit

De overheid beschrijft in de Wet kinderopvang niet alleen wat moet worden verstaan onder 'verantwoorde kinderopvang', maar verplicht zich ook toe te zien op het realiseren van de gewenste kwaliteit. De kwaliteitsinspectie van het totale kinderopvang -aanbod wordt in de Wet kinderopvang gedelegeerd naar de lokale GGD. Deze lokale inspectie

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 4 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

moet op landelijk uniforme wijze worden uitgevoerd aan de hand van een zogenoemd inspectieprotocol. Het inspectieprotocol vormt de toetssteen voor een basaal - kwaliteitsniveau op acht beleidsgebieden, te weten:

1. Verantwoorde kinderopvang
2. Ouders, Personeel,
3. Veiligheid en gezondheid,
4. Accommodatie en inrichting,
5. Groepsgrootte en beroepskracht- kindratio,
6. Klachten,
7. Administratie van gegevens.

Om te beginnen heeft GGD-NL de opvoedingsdoelen afgezet tegen vijf pedagogische middelen. Deze vijf middelen zijn 'mogelijkheden in de uitvoering' om de gestelde doelen te bereiken. Er is gekozen voor:

1. de medewerker-kind interactie;
2. de fysieke omgeving;
3. de groep;
4. het activiteiten aanbod;
5. het spelmateriaal;

Vervolgens zijn de vier opvoedingsdoelen van Riksen- Walraven in relatie gebracht met een of meerdere van de vijf 'pedagogische middelen', bijvoorbeeld: Hoe kan het opvoedingsdoel 'het bieden van emotionele veiligheid' gehaald worden door de medewerkerkind interactie in te zetten als middel.

Met het wettelijk verplicht kader als de maat voor 'basiskwaliteit' zijn we op zoek gegaan naar aanvulling en verrijking van deze basis op grond van bestaande pedagogische inhoud.

* Hoogleraar Sectie Ontwikkelingspsychologie, Radboud Universiteit Nijmegen.

4. Pedagogische uitgangspunten

4.1 Missie

4.2 Visie

4.3 Visie op kinderen/ visie op opvoeden/ pedagogische uitgangspunten

4.4 Pedagogische doelstellingen en middelen

4.1 Missie

Nummereen is een maatschappelijk betrokken en innovatieve organisatie.

Ten aanzien van zowel onze dienstverlening als onze samenwerking met andere organisaties hanteren wij de kwaliteitsnorm: "Het beste is nog niet goed genoeg". Daartoe blijft Nummereen onverkort werken aan haar productinnovatie en -differentiatie.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 5 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Daarbij streven wij naar optimale ondersteuning van modern ouderschap met als belangrijkste doel: Het kind op de 1^e plaats.

Kinderen staan bij ons op Nummereen, het kind staat centraal in ons handelen.

4.2 Visie

Nummereen wil ouders/verzorgers de mogelijkheid bieden zorg en opvoeding te combineren met maatschappelijke taken.

Wij staan voor kinderopvang die kwalitatief goed gewaardeerd wordt, met vestigingen die uitstekend uitgerust zijn met veel aandacht voor huiselijkheid en een gezellige sfeer.

Kinderen staan bij ons op Nummereen, het kind staat centraal in ons handelen.

Nummereen neemt een belangrijke plaats in het leven van een kind.

We bieden pedagogisch verantwoorde en vernieuwende kinderopvang die leuk en aantrekkelijk is voor kinderen van 0-13 jaar. Deze sluit aan bij maatschappelijke verwachtingen ten aanzien van de opvoeding van kinderen in de kinderopvang.

Dit bereiken wij door:

- Het aanreiken van sociale vaardigheden
- Respectvolle omgang met elkaar
- Het geven van ruimte en het stellen van duidelijke grenzen
- Het aanreiken van creatieve, uitdagende en stimulerende activiteiten en omgeving
- Het creëren van een 'thuisgevoel'
- Het bieden van veiligheid

4.3 Visie op kinderen

Hoe kijken wij naar kinderen?

Onze visie op kinderen:

- kinderen hebben veel mogelijkheden in zich, kinderen zijn competent
- elk kind heeft zijn eigen aard, eigen karakter, al van de geboorte af, maar wordt ook verder ontwikkeld en gevormd door ervaringen die het opdoet
- een kind mag zijn wie het is: het feit dat mensen verschillen beschouwen wij als een basisgegeven (we waarderen de verschillen tussen de kinderen)
- kinderen moeten nog veel ontdekken en meekrijgen voor ze zelfstandig in de maatschappij kunnen functioneren
- kinderen zijn belangrijk; zij zijn degenen die de maatschappij in de toekomst vorm geven
- Voor kinderen van 0 tot 13 jaar geldt een toenemende invloed van de omgeving, de groep, leeftijdgenoten en een afnemende invloed van ouders, volwassenen

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 6 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

en pedagogisch medewerkers. De uitdaging van het kind is om zijn weg te vinden tussen zich enerzijds aanpassen aan de groep en het anderzijds vormen van de eigen identiteit en onafhankelijkheid. Het kind heeft de groep en het bij de groep horen nodig om de eigen identiteit te kunnen ontwikkelen. De pedagogisch medewerker ondersteunt het kind in het maken van zijn eigen keuzes hierin.

- De kinderen groeien door naar zelfstandigheid en nemen daar zetten daar zelf steeds actiever stappen in. De cirkel om hen heen wordt steeds wijder.
- We willen geen 'gemiddelde' kinderen maken maar zien elk kind als een uniek persoon die uitgenodigd wil worden.

Wederzijdse beïnvloeding speelt een rol binnen de opvoedingsrelatie. Het kind en de pedagogische medewerker beïnvloeden elkaars omgang. Ook de bredere omgeving rond een kind heeft invloed op de ontwikkeling en vormt het kind. Dat zie je terug in gedrag, maar ook in gevoelens als plezier of verdriet.

4.4 Visie op opvoeden/ pedagogische uitgangspunten

Wat heeft een kind nodig om goed te kunnen ontwikkelen?

Aan opvoeden zijn twee kanten te onderscheiden:

- een kind begeleiden en stimuleren zich te ontwikkelen met wat het in zich heeft
- een kind leren zijn weg te vinden in de wereld om hem heen

Wederzijdse beïnvloeding speelt een rol binnen de opvoedingsrelatie. Het kind en de pedagogische medewerker beïnvloeden elkaars omgang. Ook de bredere omgeving rond een kind heeft invloed op de ontwikkeling en vormt het kind. Dat zie je terug in gedrag, maar ook in gevoelens als plezier of verdriet.

a. Positieve benadering

Wij gaan uit van een positieve benadering van kinderen. Wij willen kinderen stimuleren en aanmoedigen. We waarderen elk kind zoals het is. Respect in de omgang vinden wij fundamenteel.

b. Je prettig voelen

Wij vinden het belangrijk dat het kind zich prettig voelt op Nummereen, dat het zich op zijn gemak voelt en plezier heeft.

c. Eigen inbreng

Wij vinden het belangrijk om in te gaan op wat kinderen zelf aangeven of inbrengen. Dat kan gaan om duidelijkheid aan te geven, concrete ideeën voor spel of activiteiten, maar ook om vragen of behoeften, die minder uitgesproken zijn.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 7 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

d. Kijken en luisteren

Goed luisteren en kijken naar kinderen vinden wij essentieel. Wij stemmen onze benadering, gedrag en handelen af, op wat kinderen individueel en binnen de groep inbrengen en nodig hebben.

e. Uniek

Kinderen kunnen soms meer dan je waarneemt. Wij vinden het belangrijk om elk kind een rijke leeromgeving aan te bieden waarin een kind zich kan ontwikkelen en ontplooien. Zo bieden wij mogelijkheden om "eruit te laten komen wat er in zit".

f. Uitdaging

Wij geven kinderen de ruimte om zich te ontwikkelen, maar we geven ook grenzen aan waar dat nodig is. Kinderen moeten kunnen ontdekken en zich kunnen verwonderen, kunnen uitproberen, de wereld verkennen en hun eigen mogelijkheden daarin zien en ervaren. Uitdaging is belangrijk en vraagt om een balans met de behoefte aan fysieke en emotionele veiligheid. We zoeken steeds naar een zorgvuldige en bewuste balans tussen de noodzakelijke veiligheid, zowel fysiek als emotioneel en het bieden van uitdaging in de omgeving, de activiteiten en de speelmogelijkheden.

4-5 Pedagogische doelstellingen en pedagogische middelen

Wat vinden wij belangrijk om een kind mee te geven, wat willen we een kind bieden, en met welke middelen bereiken we deze doelstellingen?

Hieronder een overzicht van de doelstellingen met een korte omschrijving.

a. Het bieden van een gevoel van veiligheid (emotionele veiligheid) en vertrouwen

Dit is de basis van elk handelen in de kinderopvang. Elk kind heeft een vertrouwd en veilig gevoel nodig. Als het kind zich veilig voelt, kan het de wereld aan en durft het de omgeving te gaan verkennen en te ontdekken.

b. Het bieden van uitdaging en ontwikkelingsmogelijkheden

Elk kind verwondert zich over de wereld om hem heen. Het ontdekt, leert en ontwikkelt zich als het de ruimte krijgt om zelf dingen uit te proberen en te ervaren. We willen het kind daarom een omgeving, speelmogelijkheden en activiteiten bieden die uitnodigen en uitdagen tot verwondering.

c. Het bevorderen van persoonlijke competentie

Met persoonlijke competentie worden persoonskenmerken bedoeld als weerbaarheid, zelfvertrouwen, eigenwaarde, flexibiliteit en creativiteit in het omgaan met verschillende situaties. Het kind kan hierdoor problemen adequaat aanpakken en zich goed aanpassen aan veranderende omstandigheden. Het kind leert en ontdekt wie het is, wat het kan, welke interesses het heeft, welke vaardigheden er nodig zijn in welke situaties.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 8 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

d. Het bevorderen van sociale competentie

Sociale competentie omvat vaardigheden en kennis over hoe je met anderen omgaat, je weg vinden in een groep, samenwerken, rekening houden met de ander, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.

In de interactie met andere kinderen, met andere volwassenen, de ervaring van 'in een groep zijn' en daar je weg vinden, ervaren en ontdekken kinderen wat wel en niet werkt in de omgang met elkaar.

e. Het eigen maken van normen, waarden, cultuur

Om goed in de samenleving te kunnen functioneren is het nodig dat kinderen de waarden, normen, regels van de maatschappij waarin zij leven, leren kennen en zich eigen maken. Zo kunnen zij hun weg vinden in de maatschappij.

Ons kinderdagverblijf is een veel bredere samenlevingsvorm dan het gezin. Kinderen ontmoeten er veel verschillende mensen en maken kennis met een diversiteit aan normen, waarden en soms ook verschillende culturen. De groep biedt mogelijkheden om zich de algemeen geldende waarden, normen en regels van de samenleving eigen te maken.

f. Hoe bereiken we deze doelstellingen?

Vijf pedagogische middelen die we gebruiken of inzetten/ toepassen om de doelstelling te bereiken.

- Pedagogische medewerker- kind interactie
Hoe de pedagogische medewerker en kind met elkaar omgaan
- Groep
De rol en invloed van de groep kinderen en volwassenen
- Binnen- en buitenruimte
De inrichting en gebruik van de ruimte
- Activiteiten
Wat kan een kind doen of ondernemen, ontdekken, onderzoeken, uitproberen.
- Spelmateriaal
Alles waarmee het kind kan spelen

5. Doelstellingen

Op de volgende pagina's wordt uitgebreid op elk van de doelstellingen ingegaan. Toegelicht wordt wat de doelstelling inhoudt en vooral op welke manier we daar aandacht aan besteden. De hierboven genoemde pedagogische middelen zijn daar in verweven. Soms in de inleidende tekst, soms in voorbeelden.

5.1 Het bieden van een gevoel van veiligheid

Emotionele veiligheid en vertrouwen, goede zorg.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 9 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Het bieden van een gevoel van veiligheid vormt de pedagogische basis bij Nummereen. Een veilig en vertrouwd gevoel draagt bij aan het welbevinden van kinderen. Het is noodzakelijk voor een goede ontwikkeling. Vanuit een gevoel van vertrouwen en veiligheid kunnen en durven kinderen op onderzoek uit te gaan en te gaan ontdekken. Vanuit een gevoel van vertrouwen durft het ook zichzelf te zijn.

De groepsleiding, de andere kinderen in de groep, de inrichting van de omgeving, de structuur van de dag en organisatie op de groep vormen allemaal bronnen van veiligheid in de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Wij vinden het belangrijk dat kinderen het gevoel hebben altijd bij ons terecht kunnen met hun verhalen en emoties. We doen dit door goed naar hen te kijken en te luisteren en ons in hen in te leven. Naar mate kinderen ouder worden zal de vraag naar vrijheid in de opvang steeds groter worden. In overleg met de pedagogisch medewerker en/of de ouders wordt bekeken hoe we die vrijheid een invulling kunnen geven.

Door bewust kleurgebruik en materiaalkeuze zorgen we voor een prettige sfeer bij Nummereen. We willen een uitnodigende ruimte creëren, waar de kinderen zich op hun gemak voelen. Een huiselijke, kindgerichte sfeer vinden we belangrijk.

Het inrichting van de ruimte zorgen voor een balans van rust en spel. De ruimte is zo ingedeeld dat de pedagogische medewerker overzicht heeft en het kind in de gaten kan houden. We richten de ruimtes zo in dat het kind zich veilig voelt om zelfstandig en fysiek veilig op ontdekking uit te gaan.

Door herkenbaarheid van gebruik van de ruimte en hoeken, weet het kind waaruit het kan kiezen. Dit kan doordat er structuur is in de inrichting (weten waar welk speelgoed te vinden is) of door foto's en aankleding (zien wat er te doen is). Een blokkendoos staat in de bouwhoek, een pop in een poppenhoek en servies in het keukentje. Zo weet een kind waar de verkleedkleden te vinden zijn en waar het kan puzzelen. We maken afspraken over gebruik van de ruimte zodat de kinderen weten waar ze aan toe zijn en wat er kan en mag. We hebben regels over de fysieke veiligheid om ongelukken te voorkomen. B.v. klimmen mag op een speeltoestel en er bovenop staan ook, maar dat mag niet op tafel.

In de aankleding van de ruimte en bij een activiteit bv. in het kader van een thema maken we ook gebruik van dingen die de kinderen of ouders van thuis meenemen. Dat kan variëren van foto's van thuis tot bladeren die met de ouders samen van een boswandeling zijn meegenomen. We hangen de foto's zichtbaar op, of maken een thematafel. Zo ontstaat betrokkenheid wat het kind een gevoel van vertrouwdheid geeft. Het verbindt Nummereen met thuis.

We vinden het belangrijk dat elk kind gezien wordt in de groep en een goede aansluiting heeft binnen de groep. Dit komt tot uiting op twee manieren; we communiceren op ooghoogte bij individueel contact of juist voor de groep als we de hele groep willen bereiken. Ten tweede speelt feedback geven naar de kinderen toe een belangrijke rol.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 10 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Hiermee corrigeren we ongewenst gedrag en stimuleren we positief gedrag en talenten van de kinderen.

Pedagogisch medewerkers hebben een voorbeeldfunctie, deze is gebaseerd op de normen en waarden van Nummereen. Als pedagogisch medewerkers gaan we met respect om met een kind.

De pedagogisch medewerkers leven voor dat kinderen hun eigen ontdekkingen mogen doen, geen vast voorbeeld geven, maar de mogelijkheid bieden hun eigen gang te laten gaan. Pedagogisch medewerkers organiseren activiteiten samen met de kinderen. Naast competitieve spelen krijgen de kinderen ook 'taakspelen' waarin de kinderen leren samenwerken om een doel te bereiken.

De basishouding is een positieve benadering van de kinderen met een opgewekte, vriendelijke uitstraling met warmte en hartelijkheid. We laten op een positieve manier merken dat we betrokken zijn bij het kind, we 'zijn er' voor het kind, proberen ons in het kind te verplaatsen. Zo voelt een kind dat het op ons kan terug vallen. We verwoorden gevoelens: Wat zie jij er blij uit? Heb je iets leuks meegemaakt?

We dragen zorg voor een prettige sfeer, waarin het kind zich welkom voelt en op zijn gemak is, zodat het zich 'thuis' voelt. Humor en met elkaar plezier maken vinden wij belangrijk. Als een kind agressief gedrag vertoont, kalmeren we het kind door oogcontact te maken, toe te spreken, of het even uit de situatie te nemen. We wijzen het kind niet af, maar zijn gedrag. We zeggen dan bijvoorbeeld: "ik vind het niet goed dat jij dat kind pijn doet".

We kijken en luisteren met aandacht naar elk kind en letten op verbale (waarbij we bewaken dat de omschreven voertaal, ABN, wordt gehanteerd) en non- verbale signalen, houden goed in de gaten hoe het kind zich voelt en passen ons pedagogisch handelen aan aan wat het kind nodig heeft. We geven het kind individuele aandacht, complimentjes, een knuffel, maar we betrekken het kind ook bij groepsactiviteiten, bijvoorbeeld : we maken samen een toren, wil je ook meedoen? We proberen het kind te leren kennen en te weten wat hoort bij dit kind. We hebben oog voor de eigenheid van een kind en geven het de ruimte. Als een kind teruggetrokken is, of er ziek uit, vragen we wat er aan de hand is. We staan open voor het kind als het met verhalen naar ons toe komt, we veroordelen niet. Elk kind moet zichzelf kunnen zijn.

Met het kind praten, gebeurt zoveel mogelijk op ooghoogte van het kind; dit betekent vaak letterlijk 'door de knieën gaan' om op gelijke hoogte met het kind te zijn. We letten op onze 'toon' als we met de kinderen praten en op onze eigen houding. Zorgen voor positieve aandacht, met versterking, stimulering van positief gedrag en ondersteuning. We proberen in te schatten wat het kind begrijpt en kent en houden hier rekening mee.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 11 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Als een nieuw kind op Nummereen komt of nieuw op de groep komt, zorgen we voor een zorgvuldig opgebouwde wenperiode. Er wordt voor de definitieve plaatsing een proefperiode afgesproken. Eigenheden van het kind worden door vaste pedagogisch medewerkers doorgesproken. Het kind kan zo geleidelijk de groepsleiding, de andere kinderen en de ruimte leren kennen. We passen de opbouw aan, aan de leeftijd, ontwikkeling en situatie van het kind.

Duidelijkheid en structuur zijn belangrijk om een veilige basis te creëren. Elk kind heeft het nodig om te weten wat er kan en niet kan, te weten waar het aan toe is. Dat geeft rust en veiligheid en geborgenheid. Er kan veel bij Nummereen, maar er zijn ook grenzen. Zonder structuur en regels ontstaat al gauw chaos. Regels en afspraken worden door pedagogisch medewerkers voorgeleefd: 'je mag een ander speelgoedje pakken, als je eerst de puzzel in de kast zet'.

We zorgen er voor dat we helder zijn in wat we verwachten en in wat er kan en niet kan. We weten met elkaar waarom we bepaalde regels hebben afgesproken. Regels en afspraken worden door pedagogisch medewerkers tijdens groepsoverleg besproken en eventueel bijgesteld.

De manier waarop de dagindeling is opgebouwd speelt een rol bij het bereiken van een gevoel van veiligheid en geborgenheid.

Het bieden van structuur en duidelijkheid zijn factoren die maken dat kinderen weten waar ze aan toe zijn. Dat draagt bij aan een veilig en vertrouwd gevoel. We brengen daarom structuur aan in de dagindeling en zorgen voor een dagritme en continuïteit. We hebben afspraken over gebruik van speelmateriaal.

We gaan bij de dagindeling uit van wat de kinderen nodig hebben en wat de kinderen aangeven en kijken daarom soms ook af van voorgenomen programma's of vaste patronen. Het kind staat ook hierin centraal.

We proberen aan te sluiten bij de eigen rituelen van het kind voor zover haalbaar. Dit verschilt per kind en ook per leeftijd. Bij baby's is het noodzakelijk om terdege rekening te houden met de slaaptijden, voedingstijden en voedingsgewoontes, troostrituelen, bv. eigen knuffel mee bij het slapen van het kind.

Het kind is aan onze zorg toevertrouwd en van goede zorg afhankelijk. We hebben afspraken over gezonde voeding, voedsel(hygiëne) en goede lichaamsverzorging.

Op verschillende manieren zorgen we dat kinderen elkaar leren kennen. Dit gebeurt bv. in de kring door in spelvorm de namen van de kinderen te noemen en betrokkenheid onderling te bevorderen, (Janne mag de bal aan Pieter geven., Wie is er vandaag jarig, Max komt vandaag bij ons spelen, is iedereen er? Bij binnenkomst worden de kinderen welkom geheten door vaste pedagogisch medewerkers en aanwezige leeftijdsgenootjes, er wordt aandacht gegeven aan de ontvangst. Bij nieuwe kinderen of verleggen kinderen of gewoon als een kind dat even nodig heeft, biedt de pedagogische medewerker extra aandacht en ontfermt ze zich over het kind. Als een kind bijvoorbeeld moeite heeft met afscheid, zwaaien leidster en kind papa en mama samen uit voor het raam. Als het kind er behoefte aan heeft iets van thuis bij zich te houden (een knuffel, jas nog even aan, speen), om zich op zijn gemak te kunnen voelen, kan dit

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 12 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

altijd. Vaak is dit tijdelijk en ebt het geleidelijk vanzelf weg. De medewerkers ondersteunen het kind. Ook het gebruik van rituelen en vaste punten in het dagprogramma zijn belangrijk om een groepsgevoel en een gevoel van vertrouwen te creëren. We maken met elkaar rituelen en delen ervaringen. Maar als een kind juist graag zijn eigen gang gaat en op zichzelf wil spelen, dan krijgt het daarvoor de ruimte. We kijken goed naar de kinderen en letten op wat elk kind nodig heeft.

Kinderen zijn nieuwsgierig en willen zien en ontdekken wat er verder te beleven is op Nummereen. Als ze zich voldoende veilig voelen, gaan ze vaak uit zichzelf al verder kijken dan de eigen groep. Dit kan door samenwerking, gedeeld ruimtegebruik, overleg en samen activiteiten organiseren. Bijvoorbeeld het introduceren en werken aan een vastgesteld thema als Sint en Kerst waarbij alle medewerkers en groepen betrokken zijn. Het kind herkent het thema door heel het gebouw.

We vinden het belangrijk dat ouders op de hoogte worden gebracht over welbevinden en ontwikkeling van het kind. Dit gebeurt tijdens breng- en haalmomenten. Er wordt verteld hoe een kind gespeeld heeft, met wie, waarmee. Informatie kan ook schriftelijk doorgegeven worden middels een door de ouders meegebracht schriftje. Daarin worden de dagelijkse bezigheden beschreven, maar ook ontwikkelingsaspecten beschreven: bv. omdraaien, zitten, gaan staan, gaan lopen.

Om de emotionele veiligheid van het kind te bevorderen streven we naar zoveel mogelijk vaste leiding op de groep. Hierbij hebben wij ons te houden aan wettelijke voorschriften, welke verwerkt zijn in de Beroepskracht- Kind- Ratio (BKR)
De medewerker- kindinteractie is een belangrijk pedagogisch middel om een kind een gevoel van veiligheid te bieden. Op verschillende manieren zorgen we ervoor dat kinderen pedagogische medewerkers beter leren kennen en zich met hen vertrouwd kunnen voelen. We hanteren een vast rooster van pedagogisch medewerkers.

We bieden verantwoorde kinderopvang met vaste groepen in een eigen ruimte. Wij vinden dat deze stamgroepen een goede basis zijn voor de sociaal emotionele ontwikkeling van het kind. Het werken met stamgroepen is ons uitgangspunt. We hanteren echter ook een open-deuren-beleid daar waar dit op verantwoorde wijze kan. Kinderen worden bijvoorbeeld activiteiten aangeboden in verschillende ruimtes, bv lunch in de eetkeuken, bewegingslesje in de clupruimte. Het open-deuren-beleid is opgenomen in WI-051.

Ouders weten of worden op de hoogte gebracht in welke (stam)groep hun kind zit of komt, en welke pedagogisch medewerkers welke dag bij welke groep horen (dit geldt voor het structurele werkrooster, uitgezonderd ziekte, verlof en vakantie). Zij zijn het aanspreekpunt voor ouders. Zo zit op iedere maandag een kind altijd in dezelfde groep kinderen met dezelfde pedagogisch medewerkers.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 13 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Een kind heeft drie basisleidsters toegewezen (uitgezonderd de groepen flexibele opvang). Per dag van de week is minimaal een van deze pedagogisch medewerkers werkzaam op de groep van het kind (dit geldt voor structurele roosters, uitgezonderd verlof, ziekte en vakantie).

Nummereen heeft een vaste invalpoule. Indien een medewerker vakantieverlof heeft, of ziek is, wordt ernaar gestreefd zoveel mogelijk dezelfde invalkracht per groep in te zetten.

Een kind maakt in de week van niet meer dan twee basisruimten gebruik, uitgezonderd speciale activiteiten. Een basisruimte is een ruimte waarin het kind het grootste deel van de dag aanwezig is.

De kinderen kunnen bij activiteiten de stamgroep verlaten (zie bijlage drie voor specifieke activiteiten per vestiging). Het samen eten in de eetkeuken, het samen bewegen op muziek in de BSO –ruimte zijn hiervan enkele voorbeelden. De maximale omvang van de stamgroep wordt dan tijdelijk losgelaten. De beroepskracht-kind-ratio wordt echter gehanteerd, toegepast op het totaal aantal aanwezige kinderen op de locatie. De op de locatie aanwezige pedagogisch medewerkers houden zich bezig met taken die direct met de kinderen te maken hebben.

Gedurende de openingstijden van de opvang kunnen er per dag ten hoogste drie uur (welke niet aaneengesloten zijn) minder beroepskrachten ingezet worden dan volgens de beroepskracht-kindratio vereist is. Dit tijdelijk loslaten kan plaatsvinden in de gebruikelijke pauzetijden, welke liggen tussen 12.30 en 15.00 uur. Groepshulpen kunnen tijdens deze pauzetijden ingezet worden. Ook kantoormedewerkers kunnen indien nodig ingeschakeld worden.

Bij het afwijken van de beroepskracht-kind-ratio kan het zijn dat dat tot gevolg heeft dat slechts één beroepskracht in het dagverblijf aanwezig is. Dan wordt een achterwacht ingeschakeld welke per vestiging geregeld. Deze vestigingen zijn: Bladel, Bergeijk (Beatrixschool), Eersel (Dalemsedijk, Fit Factory, Areven, BSO Vessem, kdv Steensel en BSO Steensel, BSO Knegsel). De namen van deze achterwacht, die per locatie zijn aangewezen staan genoteerd vooraan in de agenda bij het regiohoofd, of bij nevenvestigingen vooraan in het logboek. Deze achterwacht is in geval van calamiteit binnen vijftien minuten aanwezig. Ook kan een niet pedagogisch medewerkers, die in het gebouw aanwezig is, in geval van calamiteit ingezet worden als achterwacht. Dit is een volwassene bijvoorbeeld groepshulp of sportinstructeur.

In het kader van kwaliteit van kinderopvang is een samengestelde groep in de leeftijdscategorie van 0 tot en met 12 jaar geen voorkeursoptie. In sommige situaties echter kan het voorkomen dat een dergelijke groepssamenstelling waarbij bijvoorbeeld kinderen in de BSO-leeftijd voor een deel van de dag worden samengevoegd met de kinderen in de dagopvang. Met een goede, naar leeftijd gedifferentieerde werkwijze kan er dan nog steeds sprake zijn van kwalitatief verantwoorde kinderopvang. Gecombineerde groepen dagopvang en buitenschoolse opvang kunnen in pedagogisch opzicht waardevol zijn, bijvoorbeeld wanneer de jongste BSO-kinderen en de oudste dagopvangkinderen in een samengestelde groep verblijven, en hier nadrukkelijk condities aan worden gesteld.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 14 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

We zijn actief bezig met de integratie peuterspeelzaal- kinderopvang. Derhalve is in vestiging Steensel een groep dagopvang van 0-4 jarigen gestart, welke geïntegreerd is met 4 vaste dagdelen peuterspeelzaal. Tijdens de peuterspeelzaal-uren worden gezamenlijke activiteiten aangeboden voor kinderen in de peuterleeftijd. Ook is er een nauw contact met groep 1 van het basisonderwijs. Door thema's met elkaar af te stemmen, en peuters zeer regelmatig speel-leermomenten aan te bieden in groep 1, worden deze peuters voorbereid op de overgang naar het basisonderwijs en kan de doorgaande lijn van kinderopvang/ peuterspeelzaal naar basisonderwijs zo goed mogelijk worden voortgezet.

5.2 Het bieden van uitdaging en ontwikkelingsmogelijkheden

Elk jong kind verwondert zich over de wereld om hem heen. Het ontdekt, leert en ontwikkelt zich als het de ruimte krijgt om zelf dingen uit te proberen en te ervaren. We willen weten wat een kind uitdaagt en prikkelt. Een kind kan dit zelf aangeven, signalen worden door pedagogisch medewerkers opgepikt en omgezet in het aanbieden van spelmogelijkheden en activiteiten. We willen het kind daarom een omgeving, spelmogelijkheden en activiteiten bieden die uitnodigen en uitdagen tot verwondering. Een omgeving en mogelijkheden die nieuwsgierig maken en waar wat in en mee te beleven is. We bieden het kind mogelijkheden om te kiezen en willen de keuzes die kinderen zelf kunnen maken respecteren. Dit betekent niet dat we kinderen altijd maar gewoon hun gang laten gaan: we bieden ook structuur en houvast, maar letten er steeds op dat kinderen vooral veel zelf kunnen ontdekken en ervaren. We houden rekening met individuele verschillen tussen kinderen. Het accent ligt op spel, fantasie en expressie.

Er wordt regelmatig met thema's gewerkt. Een thema kan veel mogelijkheden en inspiratie bieden zowel aan de kinderen als aan de groepsleiding. Aan de hand daarvan zal de groepsleiding de indeling en de inrichting van de ruimtes extra accenten geven en speciale activiteiten ontwikkelen.

Bij het aanbod van spelmaterialen, bij de inrichting en activiteiten letten we op variatie, waarbij aan alle verschillende ontwikkelingsgebieden aandacht wordt besteed. Zo zorgen we ervoor dat elk kind ervaringen opdoet binnen alle ontwikkelingsaspecten.

- Lichamelijke ontwikkeling (grote en fijne motoriek) en zintuiglijke ontwikkeling (voelen, ruiken, proeven, horen, zien)

Voorbeelden grote motoriek: lopen, rennen, klimmen, een bal gooien, voetballen, bewegingsspel. Dans, buiten spelen.

Fijne motoriek: een toren bouwen, een potlood gebruiken, een puzzel maken, knutselen, knikkeren, timmeren, zagen.

Zintuiglijke ontwikkeling: geluiden ontdekken, proeven hoe iets smaakt, verschil voelen tussen klei en zand.

- Cognitie (waarnemen, denken, probleem oplossen):

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 15 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Begrippen als hoog-laag, klein-groot, boven-onder, ontdekken van verhoudingen b.v. dat je moet bukken als je onder de tafel door wilt lopen, vorm, kleur, puzzelen, gezelschapsspel.

- Taal-/spraakontwikkeling:

Verwoorden wat je doet en wat je ziet, vertellen, voorlezen, samen zingen, rijmpjes en gedichten, luisterspelletjes.

- Ontwikkeling van creativiteit en fantasie:

Fantasiespel en verkleden, poppen en poppenkast, toneelspel, expressie met verschillende materialen (ook kosteloos en natuurlijk materiaal), tekenen, schilderen, kleien muziek maken, bouwen met technische materialen.

We vinden het belangrijk dat er 'open' materiaal aanwezig is, dat veel mogelijkheden biedt voor exploratie, spel, creativiteit en expressie. Voorbeelden hiervan zijn huis-tuin-en-keuken spullen, kosteloos materiaal, expressiemateriaal, natuurlijke materialen (bladeren, takjes), zand-water-klei maar ook constructiemateriaal als blokken. Het gaat ons in het spel vooral om het proces van ontdekken en ervaren; we stellen niet het resultaat centraal.

We bouwen voort op waar het kind in zijn ontwikkeling aan toe is. We geven het de ruimte en bieden de mogelijkheid om net een stapje verder te komen.

Dat betekent bij baby's ook aandacht voor rust, herkenbare regelmaat en geduld in de benadering. Het is belangrijk voor de baby dat er rekening gehouden wordt met het eigen ritme en met wat het aan kan. Aan elk stuk speelgoed, maar ook aan huis-tuin-en-keuken dingen is voor een baby al heel veel te ontdekken. Een gedoseerd aanbod met variatie is belangrijk; waarbij we nadrukkelijk willen waken voor overprikkelingen. Zo krijgt de baby de kans en de tijd om daadwerkelijk te ontdekken en te zien wat het zelf kan.

Dreumesen en peuters krijgen geleidelijk aan steeds meer behoefte om hun eigen gang te gaan, 'zelfstandig' te zijn en letterlijk verder te kijken. Zij willen klimmen en klauteren en ervaren wat ze allemaal kunnen doen. Ze ontdekken hoe leuk het is om samen dingen te doen, maar willen ook 'zelf doen' en materialen voor zichzelf houden. Peuters ontdekken hoe ze in hun spel met de andere kinderen probleempjes op kunnen lossen. We spelen in op deze groeiende behoefte van de kinderen en stimuleren hen hierbij.

We vinden buitenspelen en liefst dagelijks naar buiten gaan belangrijk voor kinderen, zeker vanaf de dreumes-/ peuterleeftijd. Buiten kun je rennen, ravotten, ballen, fietsen, merken dat de wind de ballon wegblaast en ontdekken hoe heerlijk het is om heel hard in een plas te stampen.

Ook in de inrichting vinden wij spel, fantasie, exploratie en expressie belangrijk. De buitenruimte gebruiken we soms voor themagerichte activiteiten en is voor kinderen toegankelijk, en passend ingericht met de leeftijd van de op te vangen kinderen. De buitenspeelruimte ligt grenzend aan de groepsruimten.

Buiten zijn andere dingen te ontdekken, zijn andere regels en grenzen.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 16 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

5.3 Het bevorderen van persoonlijke competentie

Met persoonlijke competentie worden persoonskenmerken als veerkracht, weerbaarheid, zelfvertrouwen, eigenwaarde, flexibiliteit en creativiteit in het omgaan met verschillende situaties bedoeld. Het kind kan hierdoor problemen adequaat aanpakken en zich goed aanpassen aan veranderende omstandigheden. Het kind leert en ontdekt wie het is, wat het kan, welke interesse het heeft, welke vaardigheden er nodig zijn in welke situaties (b.v. geduld en afwachten, of juist initiatief nemen en doorzetten).

Door de manier waarop wij met de kinderen omgaan, hoe de kinderen in de groep met elkaar omgaan, door de inrichting van de ruimten en door de mogelijkheden die het speel materiaal en de activiteiten bieden, bevorderen wij de persoonlijke competentie van het kind.

Wij benaderen het kind respectvol en positief en geven het de ruimte om zelf of met elkaar kleine probleempjes op te lossen. Wij letten daarbij op wat het kind zelf aan kan en waar het aan toe is. We bouwen voort op het ontwikkelingsniveau van het kind. Tijdens spel, activiteiten en verzorgingssituaties geven wij het kind complimenten. We 'zeggen wat we zien en benoemen wat ze doen'. Ik zie dat jij zelf je broek al kunt dichtdoen, knap hoor". Soms doen we mee met zijn spel en brengen daarbij soms nieuwe elementen in, maar proberen daarbij het initiatief vooral bij het kind te leggen/te laten. Zo maken we het op een speelse manier bewust van zijn eigen capaciteiten. "die pop is vies geworden van het spelen? Die wil je zeker wel even in bad doen. Wat heb je daarvoor nodig? " Wij gaan in op zijn grapjes en gaan met humor om met 'ondeugend' en 'uitdarend' gedrag.

Elk kind is trots als het zelf dingen kan doen. Wij stimuleren de zelfstandigheid van elk kind en doen dat gedoseerd en passend bij de ontwikkeling en leeftijd van het kind. We laten kinderen bepaald speel materiaal zelf pakken en is de ruimte zo ingericht dat kinderen weten wat ze waar kunnen vinden en waar kunnen doen. Bijvoorbeeld: We laten een kind zelf zijn tekening opbergen. We laten een kind zelf zijn jas pakken. Er is aandacht voor spelend leren door de dag heen, maar ook met name tijdens kringetjes en activiteiten. Er wordt een boekje voorgelezen, een liedje gezongen etc. Maar ook actief bezig zijn wordt dan gestimuleerd: we gaan op de mat staan, achter de mat, op één been, met een hand aan de grond!

Ook bij zelfstandig eten, drinken, zindelijk worden, zelf van school naar de bso gaan e.d. stimuleren wij het kind op een positieve manier. Wij 'dwingen' kinderen niet met eten of zindelijkheid. Als het niet meteen lukt wordt het kind geholpen en zo nodig getroost om het op een later moment weer te proberen. Wij observeren, interpreteren, ondersteunen waar nodig of bieden het juist wat extra uitdaging om een stapje verder te komen. Een kind mag zijn jas gaan pakken, maar krijgt de deur niet open. Een leidster ziet dit, en loopt naar hem toe. Zal ik de deur openhouden, zodat je zelf je jas kunt pakken?

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 17 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Activiteiten die vooral veel mogelijkheden bieden voor het verdere ontwikkelen van persoonlijke competenties zijn b.v. samenspel, fantasespel, naspelen/ meespelen. We leren kinderen om te gaan met het zelf oplossen van lastige situaties. Door grenzen te verkennen en te verleggen en mogelijkheden te ontdekken (iets proberen wat je eerst niet durfde), door dingen zelf te maken en daar complimenten voor te krijgen, leren kinderen wat zij kunnen (wat vind je heel leuk om te doen, waar ben je goed in) en wie ze zijn.

Wij bieden daarom een grote variatie in activiteiten, in speelmogelijkheden en in spel materiaal, zowel binnen als buiten. Daarbij speelt inrichting van ruimte een rol. Bij thema herfst kan een gedeelte van de ruimte omgetoverd worden tot een heus spinnenweb, of wordt een maïshoek gemaakt. De verschillende kwaliteiten die de groepsleiding heeft zetten wij hierbij bewust in. Ook activiteiten buiten Nummereen leveren een scala aan ervaringen op.

Een kind ontdekt geleidelijk aan wie het is en wat het kan. Daarbij hoort het ontdekken van het eigen lichaam, van de ontwikkeling daarvan en van de eigen kinderlijke seksualiteit. Kinderen stellen vragen

over seksualiteit op dezelfde manier als ze vragen waarom de lucht blauw is of willen weten hoe melk in een pak komt. Ze willen een begrijpelijk en eerlijk antwoord op hun vragen. Peuters ontdekken dat jongens en meisjes verschillen. Ze krijgen belangstelling voor het eigen lichaam.

We schatten in waar het kind aan toe is. We antwoorden en geven uitleg op een manier die bij de ontwikkeling en leeftijd van het kind past. Met kinderen praten over seksualiteit hoort bij de opvoeding.

5.4 Het bevorderen van sociale competentie

Sociale competentie omvat vaardigheden en kennis over hoe je met anderen omgaat, je weg vinden in een groep, samen werken, rekening houden met anderen, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.

In de interactie met andere kinderen, met andere volwassenen, de ervaring van 'in een groep zijn' en daar je eigen weg vinden, ervaren en ontdekken kinderen wat wel niet werkt in de omgang met elkaar. Kinderen ontwikkelen hierdoor hun sociale vaardigheden en hun kennis. Nummereen biedt mogelijkheden voor interacties en groepsprocessen. De kinderen spelen soms in een grotere groep, soms in een klein groepje of met zijn tweetjes. In de horizontale groepen spelen de kinderen met leeftijdgenootjes; in de verticale groep spelen ze met leeftijdgenootjes maar ook met oudere of juist jongere kinderen. De kinderen leren de pedagogische medewerkers kennen van hun eigen groep maar ook van de andere groepen.

Samen iets maken, delen, op je beurt wachten, rekening houden met elkaar, elkaar vertrouwen, je inleven in een ander, maar ook voor jezelf op leren komen, elkaar helpen, zijn ervaringen die kinderen dagelijks opdoen in een groep. Tijdens kringactiviteiten wordt hier bewust bij stilgestaan: We gaan een blokkentoren maken, een hele grote! De blokjes moeten

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 18 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

op elkaar staan, en mogen niet vallen, want dan is de toren kapot! We zingen "torentje, torentje, bussenkruid" Het laatste kindje mag de toren omgooien!
Met elkaar nieuwe ontdekkingen doen, een fantasiespel verzinnen, winnen en verliezen, samen plezier hebben, leuke dingen doen, maar ook ruzies oplossen, verdriet delen en troosten. Samen eten, een nieuw kind in de groep verwelkomen, de kring in de ochtend, feest vieren, afscheid nemen van een kind dat naar de basisschool of van Nummereen weggaat. Dit zijn rituelen die de groep vormen, betrokkenheid geven en een gevoel van "samen" geven.

We stimuleren positieve interactie tussen de kinderen en geven kinderen de ruimte om de eigen weg te vinden in het contact. Ook als er onenigheid of kleine conflicten ontstaan tussen kinderen. Kinderen kunnen die vaak op een goede manier oplossen als ze daar de gelegenheid voor krijgen. We moedigen kinderen aan om dingen uit te spreken, bijvoorbeeld: heb jij ook tegen Frank gezegd dat jij dit vervelend vindt?

De pedagogische medewerker is gericht op positieve interactie en heeft een voorbeeldfunctie. Zo leren kinderen van elkaar en van de pedagogische medewerker hoe ze op een rustige, open manier ruzies en conflicten kunnen oplossen en hoe ze deze kunnen voorkomen. De pedagogische medewerker ziet van een afstandje toe en houdt in de gaten of de kinderen er zelf uitkomen. Ze geeft waar nodig, hulp, ondersteuning, advies. Per situatie schat de pedagogische medewerker in wat dit kind nodig heeft. Ze sluit daarbij aan op de ontwikkelingsfase en leeftijd van het kind. De ped. medewerker heeft een coachende functie. Bij regelmatige conflicten maakt de beroepskracht het gedrag bespreekbaar in de groep, bijv. In een kringetje.

We respecteren kindervriendschappen en houden rekening met de verschillende en wisselende behoeften en ontwikkeling van de kinderen om samen of juist individueel te spelen. Aan tafel willen sommige kinderen bijvoorbeeld graag naast elkaar zitten. We houden daar rekening mee.

We zorgen dat de inrichting van de ruimtes en het aanbod van spelmaterialen en activiteiten uitnodigt tot sociale interacties. Door bijvoorbeeld verschillende hoeken in te richten kunnen kinderen min of meer ongestoord naast elkaar spelen, terwijl ze tegelijk makkelijk naar een andere plek kunnen lopen en kunnen zien wat andere kinderen doen. Door op een structurele en afgewogen manier ook de andere ruimten en bv. de hal voor meerdere groepen te gebruiken ontstaat er nog meer gelegenheid om andere kinderen te ontmoeten, ook uit andere leeftijdsgroepen.

5.5 Eigen maken van normen en waarden, de 'cultuur'

Om goed in de samenleving te kunnen functioneren is het nodig dat kinderen de waarden, normen en regels van de maatschappij waarin zij leven, leren kennen en zich eigen maken. Zo kunnen zij hun weg vinden in die maatschappij.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 19 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Nummereen is een veel bredere samenlevingsvorm dan het gezin. Kinderen ontmoeten er veel verschillende mensen en maken kennis met de diversiteit aan normen, waarden en vaak ook verschillende culturen.

De groep biedt mogelijkheden om zich de algemeen geldende waarden, normen en regels van de samenleving eigen te maken. Wat de algemeen geldende normen en waarden zijn, is niet altijd eenvoudig concreet te maken. Het is vaak vooral een intuïtief gevoel: "zo gaat dat hier", "zo doen we dat". Deels komt dit omdat we ons de waarden en normen zo eigen gemaakt hebben dat we niet meer anders weten en ze "zo gewoon" en "voor de hand liggend" vinden. Pas bij ontmoeting met andere culturen zien we dan datgene wat voor ons "zo gewoon" is, niet voor iedereen en overal geldt.

Ook het onderscheid tussen wat een norm is en wat we een waarde vinden is niet altijd eenduidig. Vaak zijn de regels in een groep de vertaalslag van de waarden en normen, de afspraken over hoe we met elkaar en met de omgeving omgaan. We hebben dan ook geen regels om de regels (geschreven of ongeschreven), maar weten waarom die er zijn. Regels worden regelmatig tijdens het groepsoverleg besproken, vastgelegd en eventueel bijgesteld en zijn opgenomen in een notulenschema groepsoverleg (FOR 025-b).

We verstaan onder waarden, normen en regels het volgende:

- Waarden gaan over wat we met elkaar belangrijk vinden
- Normen gaan over wat we in het gedrag goed vinden (en niet goed): Hoe "hoort het"
- Regels zijn de praktische vertaling van waarden en normen.

Waarden en normen worden weerspiegeld in rituelen en gewoonten, in regels op de groep, in sfeer en aankleding van de ruimten, in het handelen van de pedagogische medewerker, in de manier van omgaan met elkaar.

Belangrijke waarden en normen die we willen uitdragen:

- Respect voor elkaar, mensen in hun waarde laten en de ruimte geven om te zijn wie ze zijn.
- Gelijkaardigheid: de een is niet meer of beter dan de ander.
- Waardering voor elkaar.
- Positieve, vriendelijke en open manier van omgaan met elkaar.
- Eerlijkheid
- Aandacht voor elkaar, naar elkaar luisteren, belangstelling en betrokkenheid tonen.
- Tolerantie en verdraagzaamheid, rekening houden met elkaar.
- Een ander helpen als deze hulp nodig heeft.
- Anderen geen pijn doen, geen schade aan iemand toebrengen of iemand in gevaar brengen.
- Zorg en aandacht voor de omgeving, voor natuur en milieu en zorgvuldig omgaan met materialen.
- Verantwoordelijkheidsgevoel

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 20 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Onze pedagogisch medewerkers hebben een belangrijke rol in het uitdragen en voorleven van waarden en normen; wij zijn ons hiervan bewust. In de bejegening van anderen, in de manier van omgaan met de omgeving, in de gewoonten op de groep en bij Nummereen zien we terug wat we belangrijk en goed vinden. Kinderen verkennen de grenzen en willen weten wat van hen verwacht wordt. Jonge kinderen weten nog niet wat goed is en wat niet goed. Ze kunnen dat niet uitleggen. Ze leren door ervaring en ontdekken waar grenzen zijn en wat er van hen verwacht wordt. Ze zien van de pedagogische medewerker wat goed is en wat niet goed. Wij leven voor, geven het goede voorbeeld, en leggen uit wat er van een kind verwacht wordt. Uitgangspunt is een positieve houding. Dat betekent dat gewenst gedrag wordt beloond met een compliment, met speciale aandacht. Soms zoekt een kind bewust de grenzen op. We maken afspraken met het kind en maken duidelijk wat de regels zijn bij Nummereen en waar de grens is, als een kind hier tegenaan loopt. Voorbeeld: Lieke is aan het kleuren en wil perse rood hebben en pakt die af van Sophie. "Als jij die kleur wilt hebben, kun je die niet zomaar afpakken. Je kunt vragen aan Sophie of je de kleur mag hebben, maar als Sophie nog niet klaar is, moet je even wachten".

Als een kind herhaaldelijk normen/grenzen overschrijdt, zijn er verschillende mogelijkheden om te handelen. Voorbeelden zijn het aanspreken op ongewenst gedrag, waarschuwen, maar ook het gedrag negeren, het kind afleiden, even uit de conflictsituatie halen om weer tot rust te komen (in het zicht van de pedagogisch medewerker). Afspraken en regels zijn bekend, vastgelegd in een notulenschema en opgenomen in het logboek, welke op elke groep aanwezig is.

Hoe precies gehandeld wordt, is afhankelijk van verschillende factoren als leeftijd, ontwikkelingsfase, ernst van de situatie. Wij passen onze handelwijze aan aan wat het individuele kind op dat moment nodig heeft.

6. De rol van de pedagogische medewerker

het verwezenlijken van de pedagogische doelstellingen

De pedagogische medewerker is degene die vorm geeft aan het pedagogische beleid in haar werk met kinderen op Nummereen. Zij is hierin de belangrijkste factor.

We willen dat elke pedagogische medewerker de basiskennis heeft van de ontwikkeling van kinderen, van verzorging, gezonde voeding en hygiëne.

In de praktijk vertalen de pedagogisch medewerkers de pedagogische visie van Nummereen en voeren de doelstellingen en de uitgangspunten uit. Dit vraagt de volgende belangrijke competenties van de leidster:

1. Een positieve houding en een positieve benadering van kinderen.
2. Een sensitieve en responsieve houding: goed kijken naar kinderen om het kind te leren kennen en aanvoelen wat het kind nodig heeft.
3. Praten en uitleggen op het niveau van de kinderen: vertellen wat je doet en ziet.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 21 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

4. Kinderen de ruimte kunnen en durven geven om zich te ontwikkelen, nieuwe mogelijkheden hierbij aanreiken. Een stimulerende omgeving bieden.
5. Open staan voor andere ideeën, andere meningen, andere culturen. Respect voor kinderen, de ouders en voor elkaar.
6. Reflectie op het eigen werk en het eigen handelen: het waarom en “waarom zo” ter discussie (durven) stellen. Feedback kunnen ontvangen en durven geven. Vanzelfsprekendheden kunnen loslaten. Durven en kunnen veranderen.
7. Besef en bewustzijn van je rol en van je voorbeeldfunctie voor kinderen, zowel in het omgaan met de kinderen als met de collega-teamleden en andere volwassenen.
8. Flexibiliteit en creativiteit: mogelijkheden zien en benutten. Zowel intern als extern.
9. Elkaars kwaliteiten willen en kunnen benutten.
10. Interactievaardigheden en communicatieve vaardigheden, zowel gericht op de kinderen, ouders als collega’s.
11. Ervoor zorgen dat de ouder weet het kind in vertrouwde handen achter te laten.
12. Samenwerking: met collega’s, met externe organisaties en personen.

Specifiek bij baby’s:

- Goed kijken en luisteren
- Oog hebben voor het unieke van elke baby
- Met je volle aandacht bij de baby zijn
- Geduld, de baby de tijd geven om te reageren
- Zeggen wat je doet en benoemen wat je ziet

Specifiek bij dreumesen en peuters:

- Respect voor de autonomie van het kind: ruimte geven
- Emotionele ondersteuning bieden
- Structuur bieden en grenzen stellen
- Begeleiden van interacties van kinderen

7. Contacten met ouders

Een goede communicatie en een wederzijdse informatie-uitwisseling tussen Nummereen vinden we van essentieel belang. De gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid brengt dit met zich mee. Respect voor elkaar, elkaars mening, visie en achtergrond, vormt hierbij de basis.

Een goede afstemming met de ouders vinden we van groot belang voor het kind. Het gaat hierbij vooral om de praktische zaken. Zo is het bijvoorbeeld bij een baby belangrijk dat de pedagogische medewerker van de ouders hoort wat het slaap- en drinkritme is. Het is belangrijk dat de pedagogische medewerker op de hoogte is als er bijzonderheden in de omgeving van het kind zijn, thuis of op school, die van invloed kunnen zijn op het welbevinden of gedrag van het kind in de opvangsituatie. Ook spelgewoonte of manieren van troosten zijn

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 22 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

bijvoorbeeld zaken die goed zijn om te weten, zodat de pedagogische medewerkers hier rekening mee kan houden.

Voor het kind kan het meenemen van kleine zaken van thuis, zoals een knuffel of een foto, een verbinding leggen tussen thuis en Nummereen. Dit kan in de beginperiode bij het wennen helpen om sneller vertrouwd te worden. Maar ook kan het kind bijvoorbeeld in het kader van een thema of activiteit dingen thuis met de ouder opzoeken die hiermee verband houden en deze meenemen. Omgekeerd kunnen ouders thuis met het kind de liedjes zingen die het kind op Nummereen geleerd heeft.

Voor ouders is het belangrijk om te weten wat het kind heeft meegemaakt op Nummereen, met wie het gespeeld heeft, wat er gedaan is, of het kind het naar de zin heeft gehad. Ook bijzonderheden of opvallende zaken worden door de pedagogische medewerkers verteld aan de ouders.

Wij verzorgen informatie op:

- individueel niveau over het eigen kind
- niveau van Nummereen
- op instellingsniveau

Van ouders vragen wij om tijd te nemen voor een dagelijkse overdracht. We maken ook afspraken over uitgebreidere oudergesprekken die vastgelegd zijn. Ook zijn er tussentijdse gesprekken in geval dit door de ouders of pedagogische medewerkers nodig gevonden wordt.

We hebben structurele afspraken over oudercontacten m.b.t.

- Het intakegesprek en de wenperiode
- De dagelijkse overdracht tijdens brengen en halen
- Oudergesprekken structureel en tussendoor of op verzoek van de ouders of Nummereen
- Specifieke afspraken zoals bijvoorbeeld over buikslapen bij baby's, zieke kinderen, medicijngebruik, uitstapjes
- Oudercommissie

In het kwaliteitshandboek is meer hierover te vinden.

8. Oudercommissie

De meeste ouders zien niet veel van het kinderdagverblijf of de buitenschoolse opvang waar hun kinderen naar toe gaan; het blijft bij de meeste ouders vaak bij het brengen en halen en soms nog het meedoen aan een leuke activiteit. De kinderen brengen er echter wel veel tijd door, en voor hen is het dus erg belangrijk dat naast Nummereen er ouders zijn die meedenken en feedback kunnen geven. Dit komt de zorg voor de kinderen alleen maar ten goede en dus ook ieders eigen gemoedsrust.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 23 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Om ouders de gelegenheid te geven beiden te blijven werken, zijn er kinderdagverblijven in het leven geroepen voor de dagelijkse opvang van de kinderen. Maar ondanks dat ouders het vaak erg fijn vinden allebei te kunnen werken, vinden zij het soms toch ook moeilijk hun kind achter te laten op het kinderdagverblijf of bij de Buitenschoolse opvang. Is het kind in goede handen, kunnen de pedagogische medewerkers het kind troosten als het pijn heeft of verdrietig is, krijgt het voldoende aandacht in de groep, worden er dezelfde regels gehanteerd als thuis? En zo zullen er bij elke ouders vele vragen door het hoofd schieten als zij de zorg voor hun kind aan iemand anders toevertrouwen.

Door Nummereen is er sinds eind 2006 een oudercommissie (o.c.) in het leven geroepen, die de belangen van de ouders behartigt en vertegenwoordigt. De oudercommissie is per locatie gerealiseerd en bestaat uit minimaal twee ouders. Er wordt 3 keer per jaar vergaderd, met een aantal vaste en flexibele vergaderpunten op de agenda. De agenda wordt samengesteld door de voorzitter van de o.c. in samenspraak met leden van de o.c. en de directie van Nummereen. Afgelopen jaren is aan de slag gegaan met een aantal thema's. Per o.c. wordt in overeenstemming met Nummereen afgesproken wat uiteindelijk het resultaat dient te zijn, de o.c. heeft daarin een adviserende taak. Vervolgens geeft het o.c. aan Nummereen een bepaald advies/feedback en wordt dit door Nummereen daar waar wenselijk geïntegreerd in het beleid. Dit is een erg prettige manier van samenwerking, waarin de oudercommissie vanuit het 'ouder zijn' en specifieke expertises kan bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van de zorg aan de kinderen. Wie wil er als ouder niet dat je eigen kind op een kwalitatief goede kinderopvang zit en het daar naar de zin heeft?

Een voorbeeld van doelstellingen die zijn geformuleerd door de oudercommissie betreffende Pedagogisch Beleidsplan zijn:

1. Beoordeling van het pedagogisch beleidsplan zowel t.a.v. theoretische aspecten als t.a.v. praktische aspecten, en vervolgens advisering van eventuele verbeterpunten.
2. Meekijken of de doelen in het plan goed geformuleerd zijn en dit de juiste doelstellingen zijn.
3. Zicht krijgen op hoe datgene dat wordt beschreven in het plan in de praktijk wordt uitgevoerd en of dit in overeenstemming is met elkaar.
4. Meedenken in hoe andere ouders op een goede en effectieve manier op de hoogte gesteld kunnen worden van wat het pedagogisch beleidsplan inhoudt en hoe hier praktisch mee gewerkt wordt.

9. Samenhang met ander beleid

Het pedagogisch beleid staat niet op zich, maar heeft een duidelijke samenhang met andere beleidsnotities, protocollen en afspraken.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 24 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Dit betreft met name de volgende onderwerpen:

- Kindvolgsysteem 'Focus op kinderen' Beleid als bijlage toegevoegd aan pedagogisch beleid. (zie 10.6 Welbevinden individuele kinderen en alle samenhangende werkinstructies/ protocollen/formulieren)
- Welbevinden van kinderen en de kindrapportages (10.6 Welbevinden individuele kinderen en alle samenhangende werkinstructies/ protocollen/ formulieren)
- Accommodatiebeleid, waarin ook een uitgebreide op leeftijd ingedeelde inventaris- en speelgoedlijst. (9.1 Accommodatiebeleid en richtlijnen en jaarlijks de RI en E, risico inventarisatie en evaluatie projectplan geschreven in 2006 over inventarisatielijsten middelen en materialen, op dit moment is deze niet in gebruik)
- Buiten spelen (logboek speeltoestellen, RI en E)
- Specifieke protocollen en notities t.b.v. de BSO (Buitenschoolse opvang) en de TSO (tussenschoolseopvang) (10.5 Dagelijkse opvang BSO)
- Zieke kinderen en medicijngebruik(WI-014 Geneesmiddelen –beleid wet BIG/For-021 Overeenkomst gebruik geneesmiddelen)
- Dagindeling (10.4 Dagelijkse opvang KDV/ 10.5 Dagelijkse opvang BSO en alle samenhangende werkinstructies/protocollen/ formulieren/ checklisten). Uitgebreide omschrijving dagindeling te vinden in informatieboekje.
- Vermoedens van kindermishandeling(WI-002 Werkinstructie seksueel misbruik of kindermishandeling)
- Vermoedens van seksueel misbruik van een medewerker (PRT-001 Seksueel misbruik)

In het kwaliteitshandboek is hierover nadere informatie te vinden.

10. Slotwoord

Nummereen ziet het pedagogisch beleidsplan als een waardevol beleidsdocument. Ons pedagogisch beleidsplan op papier heeft een aantal belangrijke voordelen. Voor U als ouder is duidelijk waar Nummereen voor staat, wat wij belangrijk vinden in de opvoeding van de kinderen en op welke manier hier uitvoering aan wordt gegeven. Het beleid is hierdoor inzichtelijk en er kan makkelijker over gepraat worden. Voor de pedagogische medewerker betekent het dat zij weet wat belangrijk gevonden wordt bij Nummereen, er kunnen discussies over gevoerd worden en men kan elkaar aanspreken op het pedagogische handelen. We zijn ons ervan bewust dat werken aan kwaliteit, werken aan beweging is. Een pedagogisch beleid is nooit af. Het is een voortdurend proces van pedagogische vernieuwing. We blijven nadenken over wat wij willen met de kinderen. We blijven ons vernieuwen, elkaar kritische vragen stellen, regels ter discussie stellen. Door het samen bespreken van de pedagogische visie, de uitgangspunten en het pedagogisch handelen zorgen we ervoor dat het niet bij een beleidsplan in de kast blijft, maar dat het ook werkelijk in de praktijk wordt uitgevoerd.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 25 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Tot slot een situatie uit de praktijk

Mara* is nu 22 maanden en altijd druk in de weer. De deur van de groepsruimte die open staat doet ze standaard dicht. Een stoel die niet op zijn plaats staat moet terug op zijn plaats, al moet ze deze 5 meter sleuren. Ze wil zichzelf aankleden, broek en schoenen lukken aardig, word dan ook ontzettend boos als ze dit niet voor elkaar krijgt, de pedagogisch medewerker mag niet helpen. Tijdens haar spel maakt ze een neuriënd geluid, als er dingen niet gaan zoals zij die wil kan ze soms heel hard krijsen. Mara kan volgens haar ouders al heel lang praten, op Duimelot praat ze zelden. Als ze de speelgoedtelefoon uit de poppenhoek vast heeft, praat ze honderduit. Mara tekent graag en puzzels zijn favoriet, ze maakt al tijden puzzels van zes stukjes. Ze kijkt het andere speelgoed zelden aan. Ook dansen vind ze heerlijk, met of zonder muziek, zingt soms een uur lang aan de lopende band. Ze maakt weinig contact met de andere kinderen uit haar groep, vraagt zelden aandacht aan de pedagogische medewerkers. Mara valt op tussen haar leeftijdgenootjes en groepsgebeuren.....

Om de oorzaak van het gedrag van Mara vast te stellen is veel informatie nodig, haar leeftijd, haar ontwikkeling vanaf de geboorte, haar karakter, omgevingsfactoren die een rol kunnen spelen. We gaan uit van de eigenheid van elk kind, elk kind heeft zijn eigen temperament, de ene is wild, assertief en extravert, het andere rustig, afwachtend en introvert. Wilde kinderen hoeven niet rustig te worden, introverte kinderen hoeven niet assertiever te worden. We willen alles behalve een gemiddeld kind van Mara maken. Meestal is het voldoende om af te gaan op intuïtie, een kind te accepteren zoals het is en je als pedagogische medewerker/ ouder(s) een beetje aan te passen.....

Het kind
bestaat uit honderd
Het kind heeft
honderd talen
honderd handen
honderd gedachten
honderd manieren van denken
spelen en praten.....(Loris Malaguzzi)

*Mara is een fictief gekozen naam

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 26 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Bijlage 1

Kindvolgsysteem “Focus op kinderen”

Voorwoord

Ouders volgen de ontwikkeling van kinderen om later leuke momenten uit het leven met hun kind te kunnen delen. De jeugdgezondheidszorg screent de kinderen op gezondheidsrisico's en de basisschool wil ook weten hoe hun kinderen presteren in vergelijking met kinderen uit andere scholen. Bij Nummereen hanteren we een kindvolgsysteem om gericht naar het gedrag of de ontwikkeling van de kinderen te kijken.

Inleiding

Hoe gaat het met mijn kind?
 Kampt mijn kind met gezondheidsproblemen?
 Hoe is de verstandelijke ontwikkeling van mijn kind?

Het kindvolgsysteem “Focus op kinderen” geeft antwoord op dit soort vragen. Met het kindvolgsysteem is het mogelijk om het functioneren van kinderen op Nummereen gericht te beoordelen. Het is geen vrijblijvende werkwijze maar een systematische en controleerbare manier van kijken naar kinderen dat onderdeel is van de dagelijkse praktijk. De volgmethode levert waardevolle informatie op voor ouders, de jeugdgezondheidszorg, Nummereen.

Volgen van kinderen

Het is goed om te weten dat 80% van de kinderen zich ontwikkelt zonder problemen. Met de term ‘volgen’ bedoelen we, dat gedurende een langere periode naar de ontwikkeling van een kind wordt

gekeken. Er kunnen redenen zijn om gericht naar kinderen te kijken. Een reden kan zijn dat ouders willen weten waar hun kind zoal op Nummereen mee bezig is.

In het werken met een kindvolgsysteem zien we de volgende stappen.

- 1) Het ondersteunen van het pedagogisch didactisch handelen van de pedagogische medewerkers.
- 2) Het vaststellen van speciale behoeftes van de kinderen.
- 3) Het beïnvloeden van beleidsbeslissingen.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 27 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

Rol pedagogische medewerkers

Pedagogische medewerkers kijken en luisteren tijdens het uitvoeren van hun werk voortdurend naar de kinderen. Zij gebruiken deze informatie voor het kiezen van activiteiten, om goed aan te sluiten bij de behoefte van individuele kinderen en om te beoordelen of het kind in het programma 'goed gedijt'. De observatielijsten van het kindvolgsysteem helpen om deze informatie beter te structureren. Ook is het daardoor mogelijk om gericht met collega's te overleggen over de aanpak van een kind of een groep kinderen.

Kinderen met een beperking of ontwikkelingsstoornis

Een andere reden waarom wij kinderen observeren is om na te gaan of er speciale behoefte zijn bij kinderen omdat ze beperkingen of ontwikkelingsstoornissen hebben. De jeugdgezondheidszorg screent alle kinderen op een aantal risico's via het consultatieburo. Niet alle beperkingen en stoornissen komen daar aan het licht. Iedere leidster heeft wel ervaring met kinderen die niet meekomen of om andere redenen 'opvallen' in de groep. Als de ontwikkeling van het kind daardoor belemmerd kan worden is het noodzakelijk nader onderzoek te doen. In zo'n situatie vind er de nodige communicatie met de ouders plaats. Als leidsters zich 'zorgen' maken over een kind wordt de hulp van de coördinator kindvolgsysteem ingeschakeld. Hierop wordt het 'probleem' uiteengezet op het formulier probleemverkenning en besproken met de ouders. Met toestemming van de ouder(s) wordt een kind doorverwezen naar de jeugdgezondheidszorg. Er wordt tevens toestemming gevraagd de informatie van het kind aan jeugdgezondheidszorg te overhandigen. Jeugdgezondheidszorg schakelt speciaal opgeleide deskundigen in, b.v. medici, logopedisten, orthopedagogen of psychologen. Op Duimelot of Clup Hasta la Pasta wordt een stimuleringsplan opgezet voor het betreffende kind in overleg met de ouders en indien nodig de jeugdgezondheidszorg. Heeft het kind extra hulp nodig dan moet het die hulp ook kunnen krijgen.

Bij ouders bestaat vaak angst mee te moeten werken aan een beslissing die vergaande gevolgen voor het kind heeft. Bij leidsters bestaat soms de indruk dat informatie over het functioneren in het kinderdagverblijf dat was bedoeld om het pedagogisch handelen te ondersteunen, het kind in het basisonderwijs jarenlang negatief zal achtervolgen. Deze angst is niet onterecht. Informatie over een kind wordt altijd beoordeeld vanuit de context waarvan dit is verzameld. Het oordeel is niet vanzelfsprekend geldig voor een andere omgeving. Een peuter die niet lekker meekomt in het kinderdagverblijf, kan het op de basisschool misschien prima doen. In een aantal situaties juist dankzij de informatie uit het kinderdagverblijf en een kleuterjuf die daardoor goed met de kleuter weet om te gaan.

Hulpmiddelen die we gebruiken, zoals observatielijsten, vragenlijsten en registratiesystemen zijn ontwikkeld vanuit een bepaalde visie en voor situaties met een specifieke informatiebehoefte.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 28 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

De volgende stappen onderscheiden we op Nummereen.

- Aanmelden en kennis maken
- Plaatsing
- Gewenning
- Opvangen
- Afscheid (stopzetting opvang, overplaatsing, overgang BSO/schoolsituatie)

De gewenningsperiode is een onderdeel van het kindvolgsysteem

De gewenningsperiode is bedoeld om het kind aan de groep en de pedagogische medewerkers en de groep en pedagogische medewerkers aan het kind te laten wennen. Het betreft een periode van wederzijdse aanpassing. Daarnaast is de gewenningsperiode tegelijkertijd de proefperiode. Gekeken wordt of de plaatsing van een kind ook op langere termijn een succesvolle plaatsing kan zijn. Als het kind voor het eerst naar de kinderopvang gaat betekent dat ook een belangrijke verandering voor de ouders. De opvoeding zal met anderen gedeeld moeten worden. De ouders moeten ondervinden dat het kind met een gerust hart aan de pedagogische medewerkers kan worden toevertrouwd. Steeds meer ouders maken gebruik van de kinderopvang. Toch wordt dit maatschappelijk nog niet altijd als een vanzelfsprekende keuze ervaren. Schuldgevoelens kunnen gemakkelijk ontstaan en zijn in de praktijk een belangrijke risicofactor gebleken voor het ontstaan van ontwikkelings- en opvoedingsproblemen bij Nummereen. Daarom hebben we ook aandacht voor het aanpassingsproces van de ouders zelf. De gewenningsperiode begint bij het eerste dag in de nieuwe opvangsituatie en eindigt op het moment dat ouders, pedagogische medewerkers en eventueel kind, menen dat iedereen zich voldoende aan de nieuwe situatie heeft kunnen aanpassen. De gewenningsperiode eindigt ook als besloten wordt voortzetting van deze plaatsing voor het kind en/of de groep ongewenst is. Bij gewenning hanteren we bij Nummereen een periode van 3 maanden. We zien in de praktijk dat binnen de gewenningsperiode nog een overgangsfase zit. Hiermee bedoelen we een periode van circa 6 weken waarin actief aandacht wordt besteed aan (het wennen aan) de nieuwe situatie. Aan de hand van het wenformulier en een lijstje met individuele zorgafspraken in het kinderdagboek kan door de pedagogische medewerkers worden geobserveerd of het kind een tevreden indruk maakt en hoe het kind in de leefgroep functioneert. De bevindingen worden op afgesproken momenten met de ouders uitgewisseld.

In ieder geval wordt deze fase afgesloten met een kindbespreking en een formeel oudergesprek. Individuele zorgafspraken worden dan geëvalueerd en eventueel bijgesteld. De afspraken worden ondergebracht bij de kindgegevens.

Opvang

Nadat de gewenningsperiode is afgesloten gaan we een periode in met een zekere routine: pedagogische medewerkers, ouders en kinderen zijn meer met elkaar vertrouwd geraakt.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 29 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

De afstemming tussen ouders en pedagogische medewerkers heeft een bepaalde vorm gekregen. Doel van de informatie-uitwisseling tussen pedagogische medewerkers en ouders is in ieder geval na te gaan of de opvang blijft aansluiten bij ontwikkelingsbehoeften van het kind en opvoedingswensen van ouders.

In deze fase is voortdurend aandacht voor gesprekken tussen de pedagogische medewerkers en met de ouders over de leefgroep en de manier waarop het kind in de groep functioneert. Bij Nummereen wordt gebruik gemaakt van hulpmiddelen voor het observeren en registreren van kindgedrag en groepsgegevens. Met behulp van de dagelijkse haal -en brengmomenten en via geplande formele oudergesprekken wordt de opvang aangepast aan de ontwikkeling van het kind en de afspraken met de ouders. De uitwisseling tussen ouders en pedagogische medewerkers is in de praktijk intensiever bij de opvang van jonge kinderen dan bij oudere kinderen die de BSO bezoeken.

Afscheid

Kinderopvang is een tijdelijke vervangende opvoedingssituatie. Er komt dan ook een moment waarop de ouder en het kind afscheid moeten nemen van de pedagogische medewerkers en de groep. Ook tijdens de opvangperiode kan het gebeuren dat het kind afscheid moet nemen van speelgenootjes doordat het kind naar een andere groep gaat. Doel van deze periode is ouders en kind begeleiden bij het afbouwen van relaties en voorbereidingen op de nieuwe situatie. Gaat het kind naar een andere groep dan wordt deze periode gevolgd door een nieuwe plaatsing- en wenperiode. Betreft het de overgang naar het basisonderwijs, dan worden de daarvoor afgesproken procedures voor aanmelding en overdracht van gegevens gevolgd.

In het kindvolgsysteem zien we drie woorden die elk een eigen betekenis hebben:

- Kind: een uniek persoon-in-wording
- Volgen: volle aandacht schenken aan iets en iets begrijpen
- Systeem: een doelmatig geordend samenhangend geheel van bijeen horende dingen en hun onderdelen.

Inhoudelijke aandachtspunten

In de opvangsituatie hanteren we de volgende aandachtspunten.

- Het kind met zijn ervaringen, mogelijkheden en beperkingen.
- De leidsters met hun geschiedenis, opvoedingsstijl, interesses en grenzen aan draagkracht.
- De wijze waarop kinderen met elkaar omgaan en hoe de interactie tussen pedagogische medewerkers en kinderen vorm krijgt. Het betreft b.v. ook kenmerken van de groep, zoals gezamenlijkheid, subgroepsvorming, ruimte voor anders zijn.
- De fysieke ruimte waarin de kinderen verblijven met als aandachtspunten: de uitstraling van het gebouw, de inrichting, de aankleding van de ruimte en de beschikbaarheid van materiaal.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 30 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

- De pedagogische visie waar wij als organisatie voor kiezen. Deze wordt zichtbaar in de wijze waarop de ontwikkeling van de kinderen wordt gestimuleerd, de culturele waarden en normen die impliciet en expliciet aan de kinderen worden overgedragen en de wijze waarop Nummereen vorm geven aan hun relatie met de bredere samenleving.

Thuisituatie

Naast invloeden van Nummereen doen kinderen in de thuisituatie allerlei ervaringen op. Deze ervaringen kunnen doorwerken in het gedrag van het kind op Nummereen. Het is vaak niet eenvoudig om vast te stellen wat precies de oorzaak is van het kindgedrag. Wij kiezen voor de optimistische invalshoek. We gaan er van uit dat wat de oorzaak ook is, het kind altijd zal profiteren van positieve en stimulerende interacties die het bij Nummereen ervaart. Het kindvolgsysteem zal daarvoor de belangrijkste factoren in beeld brengen.

Te verwachten resultaten

Het kindvolgsysteem signaleert.

- Knelpunten rond het functioneren van de kinderen
- (on)tevredenheid van kind en opvoeders
- Of het kind in de goede groep is geplaatst
- Of het groepsprogramma, ofwel werkplan, nog aansluit bij de kinderen die de groepsruimte bezoeken.
- Of het pedagogisch handelen nog aansluit bij de maatschappelijke verwachtingen ten aanzien van de opvoeding van jonge kinderen in de kinderopvang.

De doorgaande lijn naar het basisonderwijs

Op 4 jarige leeftijd verlaten de kinderen Duimelot en gaan zij naar de basisschool. Duimelot hanteert een overdrachtsformulier vanuit het kindvolgsysteem, genaamd de 'peuterestafette' of 'de BOI' (alleen gemeente Bladel). Het overdrachtsformulier wordt met de leidster van de groep en de ouder(s) besproken en vervolgens in tweevoud meegegeven. Een overdrachtsformulier is voor de ouders en een voor de toekomstige school van het kind. Ouders bepalen zelf of zij het overdrachtsformulier aan de toekomstige school afgeven.

Er zijn twee redenen waarom Nummereen informatie uit het kindvolgsysteem in de voorschoolse periode voor het basisonderwijs belangrijk vinden:

- Voor het realiseren van een doorgaande pedagogisch-didactische lijn. De informatie uit de voorschoolse periode kan laten zien wat het kind al wel en nog niet kan. Indien het kind een speciaal educatief programma heeft gevolgd wordt zichtbaar hoe de ontwikkeling van het kind onder invloed van dit programma is gevorderd. De basisschool kan met deze informatie al vanaf het moment van plaatsing het didactische aanbod laten aansluiten bij het niveau van het kind en daarmee een doorgaande lijn realiseren.

Procesverantwoordelijk:	Autorisatie:	Datum geldigheid:	Revisiedatum:	Versienr.	Pagina 31 van 32
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	

- Voor onderwijsselectie. De wijze waarop de peuter in de voorschoolse periode functioneerde in de groep biedt informatie over de mate waarin het kind kan profiteren van het onderwijsaanbod. Het onderwijs is daarmee in staat een beter onderbouwde beslissing te nemen over de wenselijkheid tot plaatsing in het gewone basisonderwijs, op een speciale school voor gewoon basisonderwijs of op een regionaal expertise centrum (REC). Daartoe zal het kind moeten worden onderzocht. De gegevens uit ons kinderdagverblijf bieden belangrijke aanvullende achtergrondinformatie. Een goede documentatie van de ontwikkeling in de voorschoolse periode kan een snellere plaatsingsprocedure in speciale voorzieningen mogelijk maken.

Integratie in de kinderopvang

Soms wordt Nummereen benaderd door ouders met de vraag of wij een kind met een handicap kunnen plaatsen. Allereerst vinden wij het belangrijk wat ouders voor het kind precies verwachten. Ook vinden we het belangrijk na te gaan wat een kind kan versus zijn beperkingen, of het kind kan profiteren van hetgeen wij bij Nummereen kunnen bieden en de extra zorg die het kind nodig heeft om zich prettig te kunnen ontwikkelen. De Jeugdgezondheidszorg zal ondersteuning bieden om tot een juiste beslissing te komen. Indien het kind gebruik maakt van geïndiceerde zorg zijn vanuit de zorgvoorzieningen meestal verslagen beschikbaar met informatie over het ontwikkelingsverloop van het kind. Bij een verzoek om plaatsing kunnen zorgvoorzieningen uitleggen welke aanpak het kind nodig heeft. Er wordt meegedacht over de wijze waarop deze aanpak kan worden ingepast in het programma van Nummereen. Indien tot plaatsing wordt besloten helpt de informatie uit het kindvolgsysteem bij beslissingen over de zorg die het kind in de toekomst nodig heeft en in welke vorm dit het best kan worden gegeven. De informatie vanuit Duimelot vult de informatie uit de thuissituatie en de resultaten van behandelingen door zorgverleners aan. Hierdoor ontstaat een betrouwbaar beeld over het functioneren van het kind in de samenleving.

<i>Procesverantwoordelijk:</i>	<i>Autorisatie:</i>	<i>Datum geldigheid:</i>	<i>Revisiedatum:</i>	<i>Versienr.</i>	<i>Pagina 32 van 32</i>
Manager Kwaliteit & Beleid	Directeur	-	30-10-2009	4	